

**Sirinis klemalis –
džiaugsmas bitininkams,
tačiau
grėsmė natūraliai gamtai**

Klemaliai Lietuvoje

Klemalio (*Asclepias*) genčiai priklauso apie 120 žolinių augalų rūšių, kurių gamtinis arealas yra Šiaurės ir Pietų Amerikoje. Europoje, kaip svetimžemiai augalai, aptinkamos keletas klemalio rūšių – nuodingasis (*Asclepias curassavica* L.), raudonžiedis (*Asclepias incarnata* L.), puošnūs (*Asclepias speciosa* Torr.) ir sirinis (*Asclepias syriaca* L.) klemaliai.

Sirinis klemalis (*Asclepias syriaca*) Europoje yra invazinė rūšis, 2014 m. įrašyta į Sąjungai susirūpinimą keliančių invazinių svetimų rūšių sąrašą. Lietuvoje, kaip sulaukėjusi rūšis, sirinis klemalis aptinkamas nuo 1991 m. Lietuvoje sirinis klemalis auga apleistose pievose, pakelėse, pamiškėse, o retais atvejais ir dirbamuose laukuose. Suformuodamas tankius sąžalynus, sirinis klemalis nustelbia vietinius augalus.

Sirinio klemalio pagrindiniai požymiai

Aukštis – 60–200 cm

Žiedai – blyškūs, rausvi su trumpomis (3,5–5 mm) pridėtinio vainikėlio skiautėmis

Lapai – kiaušiniški, su gelsvai žaliomis gyslomis

Lietuvoje (Alytus r.), kaip svetimžemė rūšis, stebėtas ir puošnūs klemalis (*Asclepias speciosa*). Auga drėgnose ir vidutinio drėgnumo pievose.

Puošniojo klemalio pagrindiniai požymiai

Aukštis – 80–130 cm

Žiedai – ryškiai rausvi, su ilgomis (10–13 mm) pridėtinio vainikėlio skiautėmis

Lapai – širdišku pamatu, nu-smailėjančia viršūne ir rausvomis gyslomis

Kiti klemaliai

Apželdinimo centrai ir sodinukų parduotuvės platina ir kitas klemalių rūšis, kurios auginamos gėlynuose: gumbinį (*Asclepias tuberosa* L.), raudonžiedį (*Asclepias incarnata* L.). Šių rūšių augalai yra kiek reiklesni augimo sąlygoms ir nepasižymi invazyvumu.

Sirinis klemalis

Ši rūšis natūraliai aptinkama Šiaurės Amerikoje – nuo pietinių Kanados valstijų iki pat Meksikos, per beveik visas Jungtines Amerikos Valstijas, išskyrus vakarines valstijas. Į Europą atgabenta jau XVII a., nuo XVIII a. siriniai klemaliai kai kuriose šalyse buvo auginami kaip pluoštiniai augalai. Kaip sulaukėję siriniai klemaliai Europoje minimi nuo 1862 m. Labai sparčiai šie augalai pradėjo plisti per paskutinius dešimtmečius, maždaug nuo 1980 m. Dėl dekoratyvių žiedų ir gausaus nektaro juose, sirinius klemalius mėgsta auginti gėlininkai ir bitininkai.

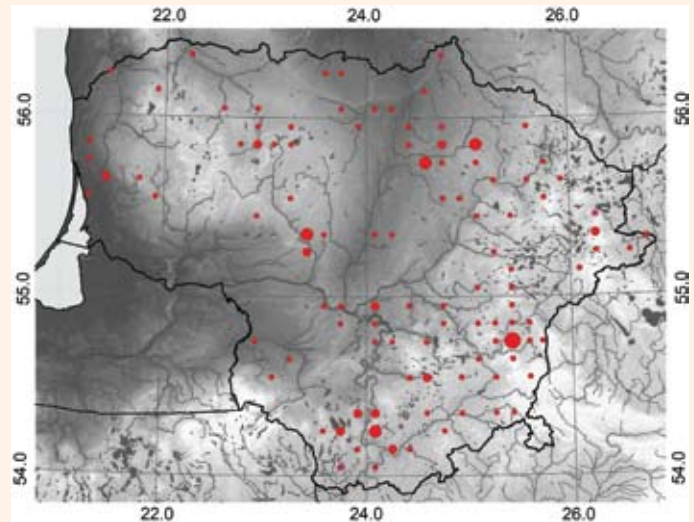
Siriniai klemaliai auga sausose, gerai įšildomose buveinėse: sausose pievose, pamiškėse, dykvietėse ar net dirbamuose laukuose. Palankiomis sąlygomis šie augalai dauginasi labai sparčiai ir sudaro ištikus sąžalynus. Kai kuriose populiacijose dauginasi ir sėklomis, todėl ten jų plitimas yra dar spartesnis. Sėklos su skistikais, kuris joms padeda nusukti nedideliu atstumu nuo sėklas nokinančio augalo. Palankiomis sąlygomis sėklos išlieka gyvos iki 5 metų. Vienas augalas sugeba sunokinti iki 6 vaisių, o viename vaisiuje subrandinama apie kelis šimtus sėklų. Dar viena savybė, lemianti šio augalo invazyvumą, yra jo giliai susidarantis šaknynas, dėl kurio augalai turi geresnę aprūpinimą drėgme ir atlaiko šalia augančių augalų konkurenciją.

Paplitimas

Kaip svetimžemis augalas sirinis klemalis aptinkamas beveik visose Europos šalyse, ypač gausiai auga Europos pietuose. Centrinėje ir pietrytinėje Europos dalyse ši rūšis nukonkuruoja vietinius augalus, keičia augalų bendrijų sudėtį ir struktūrą ir taip kelia grėsmę biologinei įvairovei.

Sirinis klemalis aptinkamas visoje Lietuvoje, tačiau labai netolygiai. Dažniausiai aptinkamas ir didžiausius sąžalynus sudaro Pietų ir Pietryčių Lietuvoje, kitur auga gerokai rečiau ir negausiai. Didžiausi sąžalynai, sudarantys po keliolika ar keliasdešimt arų, aptinkami Kaišiadorių ir Trakų rajonuose. Iš viso šalyje sirinis klemalis aptinkamas daugiau nei 120 skirtingų vietovių.

Kontrolė

Kova su šiais augalais gali užtrukti kelerius ar keliolika metų, priklausomai nuo taikomo metodo, užimamo ploto ir viso sirinių klemalių individų skaičiaus.

Nupjauti

Labai svarbu, kad siriniai klemaliai nesubrandintų sėklų, todėl, norint stabdyti jų plitimą, žydinčius arba vos peržydėjusius augalus reikia nupjauti. Nupjauta žalioji masė gali būti kompostuojama, nes augalai neįsiskynija iš stiebo dalių, tačiau labai svarbu, kad kartu su ja nepatektų sirinių klemalių šakniastiebių ir sėklų. Sirinius klemalius nupjovus pavasarį ar vasaros pradžioje, kol jie dar nežydi, augalai išleidžia naujus stiebus, kurie pražysta vėliau, todėl juos reikia pakartotinai nupjauti.

Iškasti

Patikimiausias sirinių klemalių naikinimo būdas – iškasti ir sunaikinti jų šakniastiebius, nors didelius sąžalynus išnaikinti nelengva. Iškastas šaknis reikia sudžiovinti. Kasant augalus, reikia stengtis nesusmulkinti šakniastiebių, juos kruopščiai surinkti. Augalus reikia kasti 30–40 cm nuo pagrindinio stiebo, kad būtų apimamas didesnis šakniastiebių kiekis. Siriniai klemaliai dirbamuose laukuose turėtų būti naikinami panašiai kaip ir kitose buveinėse – reikia iškasti kuo didesnę dalį jų šakniastiebių, juos kruopščiai išrinkti ir sunaikinti. Dirvožemyje neturėtų likti šakniastiebių dalių, iš kurių galėtų išaugti nauji individai. Iškasus augalus, vėliau plotą reikia nuolat šienauti bent trejus metus iš eilės, kad siriniai klemaliai būtų nualinti ir pamažu išnyktų.

Žemių savininkai ir naudotojai kviečiami saugoti Lietuvos gamtos natūralumą

Šiems invaziniams augalams naikinti nuosavoje arba valdomoje žemėje jokių leidimų nereikia, tačiau būtina laikytis rekomendacijų!

Atsakomybė ir teisinis reguliavimas

Siriniai klemaliai įtraukti į Sąjungai susirūpinimą keliančių invazinių svetimų rūšių sąrašą. Šią rūšį auginti, dauginti, prekiauti arba mainyti, vežti ar sodinti gamtoje griežtai draudžiama.

Naudoti gyvybingus augalus bei gyvybingas jų dalis leidžiama tik gavus leidimą iš Aplinkos apsaugos agentūros moksliniams tyrimams, *ex-situ* išsaugojimui arba naudoti invazines rūšis medicinos tikslais, kai to reikia, siekiant daryti pažangą žmonių sveikatos srityje, arba tikslais, susijusiais su įtakingais visuomenės interesais, įskaitant socialinio ar ekonominio pobūdžio interesus pagal Invazinių rūšių kontrolės ir naikinimo tvarkos apraše nurodytus reikalavimus. Šis aprašas patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. liepos 1 d. įsakymu Nr. 352 „Dėl Introdukcijos, reintrodukcijos ir perkėlimo tvarkos aprašo, Invazinių rūšių kontrolės ir naikinimo tvarkos aprašo, Invazinių rūšių kontrolės tarybos sudėties ir nuostatų, Introdukcijos, reintrodukcijos ir perkėlimo programos patvirtinimo“.

Invazinės rūšys naikinamos, vadovaujantis Invazinių rūšių kontrolės ir naikinimo tvarkos aprašo ir kitų teisės aktų reikalavimais.

Aplinkos apsaugos departamentas prie Aplinkos ministerijos atsakingas už invazinių rūšių naudojimo kontrolę šalies viduje. Sankcijos už invazinių rūšių neteisėtą naudojimą ir valdymo priemonių nevykdymą nustatytos Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 3042 straipsnyje. Pastebėjus pažeidimą, reikia skambinti tel. 112 arba norint pasikonsultuoti darbo dienomis 9–16 val. tel. 8 700 02 022.

Patarimai

- Neauginkite šių augalų ir neplatinkite bet kokių jų dalių (sėklų, šakniastiebių) kitiems.
- Jokiu būdu negalima šių augalų išmesti į gamtą.
- Naikinant šiuos augalus, būtina dėvėti pirštines, kadangi augalų sultyse esama odą dirginančių cheminių junginių.
- Išnaikinus augalus, svarbu teritoriją stebėti kelerius metus ir naikinti vos pasirodžiusius augalus, kad populiacija neatsikurtų.

Įsidėmėkite

Šios rūšies augalų pardavimas ir platinimas bet kokiais tikslais yra draudžiamas visoje Europoje

Pastebėję šį augalą gamtoje, įrašykite duomenis į *Biologinės įvairovės informacinę platformą:*

www.biip.lt

Teksto autorius – Lukas Petrulaitis

Nuotraukų autoriai – Lukas Petrulaitis ir Zigmantas Gudžinskas

Lietuvos
Respublikos
aplinkos
ministerija

Kuriame
Lietuvos ateitį

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Parengta vykdant iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamą projektą Nr. 05.5.1-APVA-V-018-01-0012 pagal 2014-2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 5 prioriteto „Aplinkosauga, gamtos išteklių darnus naudojimas ir prisitaikymas prie klimato kaitos“ 05.5.1-APVA-V-018 priemonę „Biologinės įvairovės apsauga“

Išspausdinta ant visiškai perdirbto popieriaus